

2012-2018 Sezonlarında Süper Lig Takımlarının Kadrolarında Bulunan Yabancı Uyruklu Profesyonel Futbolcuların Verimliliklerinin İncelenmesi

Süleyman ŞAHİN¹, Cemal GÜLER²

Özet

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 22.03.2020
Kabul Tarihi: 03.04.2020
Online Yayın Tarihi:
03.04.2020

Anahtar Kelimeler

Futbol, Süper Lig,
Yabancı Futbolcu

Bu çalışmanın amacı; 2012-2018 arasındaki toplam 6 futbol sezonunda Türkiye Futbol Süper Liginde oynamış olup Avrupa kupalarına katılmış 10, bir alt lige düşmüş 16 süper lig takımının kadrolarında bulunan yabancı uyruklu profesyonel futbolcuların oynadıkları sezonlara ait seçilmiş bazı sonuçların incelenerek futbolcuların verimliliğinin değerlendirilmesidir. Araştırmaya dâhil edilen takımlar ve takımlarda oynayan futbolcuların verileri ile ilgili tanımlayıcı istatistiksel analizler için aritmetik ortalama tekniği kullanılmıştır. Sonuç olarak; Türkiye Futbol Süper Liginde yer alan, gerek Avrupa kupalarına katılmış, gerekse bir alt lige düşmüş takımlarda en fazla santrfor ve stoper, en az sağ ve sol bek mevkiine transfer yapıldığı, futbolcuların yaş ortalamasının yüksek olduğu, sezonlar ortalamasına göre oynadıkları müsabaka ve müsabakalardaki süre ortalamalarının yeterli olmadığı, takımların attıkları gollerin çoğunun yabancı futbolcular tarafından atıldığı, lige en fazla Avrupa ve Afrika kıtasından futbolcuların transfer edildiği görülmüştür.

Investigation of the Productivity of Professional Professionals in the Super League Teams in the 2012-2018 Seasons

Abstract

Article Info

Received: 22.03.2020
Accepted: 03.04.2020
Online Published:
03.04.2020

Keywords

Futbol, Super League,
Football Player.

The purpose of this study; 2012-2018 year, a total of six football season between is Turkey have played in the Football Super League participated in the European Cup 10, is the assessment of a lower division fell 16 contained in the super league team of the staff of foreign nationals selected on the season they play professional football player efficiency rating players by examining some of the results. Arithmetic mean technique was used for descriptive statistical analysis about the data of the teams included and the football players playing in the research. As a result; Located in Turkey Football Super League, both participated in the European Cup, as well as the maximum striker and the stopper in a lower league fallen team, at least right and the transfer was made the left-back position, with a high average age of the players, the season's sufficient time in the competition and the competition they play by the average guest It was observed that most of the goals scored by the teams were scored by foreign footballers and the most footballers from Europe and Africa were transferred to the league.

¹Uludağ Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bursa /Türkiye

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul /Türkiye

Giriş

Futbol, dünyada en çok sevilen, ilgi çeken, geniş kitlelere yayılan ve aynı zamanda en kolay oyunlardan biridir. Futbolun bu denli sevilmesinin nedenleri olarak, üzüntü ve sevinci birarada yaşamak, kazanma hırsının olmasını gösterebiliriz (Moore, 1997).

Günümüzde futbol milyarlarca lira yatırım yapılan bir piyasa ya da sektöre dönüşmüştür. Transferler için yapılan büyük harcamalar, futbolcularla yapılan sözleşmelerde altına imza atılan büyük tutarlar, yıldız futbolculara sahip olmak ve onlar kanalıyla ürünlerini tanıtmak amacıyla sponsorlar arasında yaşanan

mücadele, TV yayın haklarından pay almak için verilen mücadeleler, potansiyel yatırımcılar için model olacak bir futbol kulübü kurmaya çalışan profesyonel yöneticiler mevcut futbol piyasasını oluşturmaktadır (Uluyol, 2014). Futbol, çeşitli eğlence, yarışma ve ticari faaliyetlerle desteklenerek oldukça işlevsel bir hale gelmektedir. Futbol bununla beraber birden çok yabancı insanı bir araya getirerek tanışmalarını ve sosyal ilişki kurmalarını sağlar (Şentürk, 2007).

Futbol günümüzde endüstri haline gelmiştir. Kulüp bütçelerinin devasa boyutlara ulaşması, rekabet ortamında yapılan futbolcu transferleri ve uluslararası futbolcu transferlerin ülkeye uyumu futbol ekonomisinin sonuçları olarak gösterilmektedir (Akşar, 2005).

Spor endüstrisi artık uluslararası bir yapı haline gelmiştir. Başta futbol örneğini verirsek, çok sayıda yabancı oyuncunun yer aldığı liglerde yabancı oyuncu kısıtlamaları azalmaktadır. Yabancı oyuncu sayısının fazla olması altyapıdan yetişecek genç oyuncular açısından negatif etki ettiği diğer yandan faal yerli oyuncu değerlerini de arttırdığı belirtilmektedir (Crossan ve ark., 2011).

Gerek Türkiye’de gerekse FIFA/UEFA üyesi ülkelerin futbol liglerinde oyuncu transferlerinin yılın belli zamanlarında yapılmaktadır. Oyuncu transfer süreleri esnek hale getirilmiş, kulüplerin profesyonel oyuncularla uzun süreli ve ileriye dönük anlaşmalar yapılabilme değişiklikleri ulusal ve uluslararası yönetmeliklerle revize edilmiştir. Uluslararası oyuncu piyasası tümüyle uluslararası kurumların (FIFA/UEFA) kontrolindedir. Her yıl transfer yoluyla genç oyuncular ve diğer takımlardan da yetenekli oyuncular transfer edilir. Ancak kendilerini yeterince gösteremeyen, yeteneklerini sergileyemeyen oyuncuların harcanması ve mental olarak düşüşe geçmeleri olağandır. Çoğu keşfedilmeyi bekleyen genç yetenekler unutulup tarihe karışabilir. Özellikle büyük bütçeli kulüplerin yaptıkları yabancı transferler ve yüksek paralar verilerek alınan oyuncuların kaç tanesinin ne kadar süre ile oynadığının incelenmesi gerekmektedir (Erdoğan, 2008).

Uluslararası hukukun bir öznesi olarak yabancı, bir devlete ya da kişiye göre bulunulan ülkenin vatandaşı olmayan kişi demektir. Bir başka deyişle; “Bir devlet ülkesinde bulunup o devlet vatandaşlığını halen iddiaya hakkı olmayan kimsedir” (Berki, 1966).

Türkiye’deki futbol kulüplerinde, Türkiye Cumhuriyeti (T.C) tabiiyetine bağlı olmaksızın oynayan kişiye başka bir deyişle T.C kimliği bulunmayan oyuncuya, “yabancı futbolcu” denmektedir. Avrupa’daki takımlar için yabancı oyuncu, istisnalar hariç olmak üzere (İsviçre) Avrupa kıtası dışından gelenler için (Avrupa Birliği üyesi olmayan) söz konusudur (Şar, 2007).

T.C vatandaşlığının yanında başka bir ülkenin vatandaşlığını elde etmiş bulunan futbolcular, kulüplere T.C vatandaşı olarak tescil edilmekte ve yabancı uyruklu futbolcu kapsamı dışında tutulmaktadır (Şepik, 2007).

İngiltere, Almanya, İtalya, İspanya ve Fransa gibi futbolun önde gelen ülkeleri başta olmak üzere değişik sezonlarda birçok farklı ülkede ve farklı şekillerle yabancı sınırlaması uygulamaları görülmektedir. Örneğin 2017-2018 futbol sezonunda takımlardaki yerli futbolcuların oranları, İngiltere’de %33.8, İspanya’da %58.9, İtalya’da %45.9, Fransa’da %53.2, Almanya’da %45.2 Türkiye’de ise %27.5 tir (Sporx, 2017). Görüldüğü gibi ilgili sezonda en fazla yabancı futbolcu Türkiye’de, en az yabancı futbolcu ise İspanya’daki takımlarda yer almıştır.

Ülkemizde yabancı oyuncu sınırlaması hakkında halen birtakım tartışmalar devam etmektedir. 1951 yılında başlayan yabancı sınırlaması, özellikle son yirmi yılda sürekli farklı uygulamalara giderek değiştirildiği görülmektedir (Fişne ve Bardakçı, 2019).

Türkiye Futbol Ligi'nin başlangıç tarihi 1958-1959 olarak bilinmektedir. Daha önceki yıllarda da TFF yabancı oyuncu sınırlamasını 1 oyuncu olarak belirlemiştir (Yüce ve ark., 2017). Bu kural sonucunda 1951 yılında İstanbul'un Adalet takımına transfer olan Arjantinli Oscar Garo ile Türk futbolunda yabancı oyuncu transferleri resmen başlamıştır (Doğan ve ark., 2004).

Avrupa Adalet Divanı liberal devrimin gerçek tetikleyicisi olarak Aralık 1995'te Bosman Kararlarını almıştır. Bu kararlar beraber oyuncuların Avrupa'da serbest dolaşımına izin verilmiştir. Futbolcular artık işçiler veya sermaye gibi serbest dolaşım hakkına sahiptir (Emir, 2018).

İletişim teknolojilerinin etkisiyle sermayenin sınır tanımaksızın her ülkeye girmesi rekabeti kızıştırmış ve bu rekabet sonucunda bazı ülkeler güçlenmiş bazı ülkeler ise geri kalmıştır. Bu görüşü futbola uyguladığımızda Bosman Kararlarıyla; "futbolcuların dolaşması da futbol dünyasında buna benzer bir eşitsizliği ortaya çıkarmıştır. Hukuken oyuncuların serbestçe dolaşımı kesinleştiği için Avrupa Birliği içinde yer alan herhangi bir kulüp istediği oyuncuyu milliyetine hiç bakmadan işe almakta serbest olmuştur" (Authier, 2002).

Sermaye gibi dolaşım sınırları ortadan kaldırılmış futbolcuların "küresel" hareketi, "ulusal" futbol, ülkeye özgü futbol kimliği vb. tanımları da zorlamaya başlamıştır. Paranın küresel sınır tanımaması gibi, oyuncuların da ulusal sınırlardan kolayca geçmeleri, ulusal takım vurgusunu ve arayışını da zora sokmuştur (Kurt ve Atayman, 2008).

Geçmiş yıllarda yabancı futbolcu transferinin önünde oldukça ciddi engeller bulunmaktaydı. Yabancı futbolcu oynatma konusunda sayı sınırlamaları söz konusu olmaktaydı. İktisadi anlamda "korumacılık" olarak bilinen anlayışa benzer bir anlayış daha ağır basmaktaydı. Ulus devletlerin çağdaş uygulamalarına bakıldığında ise bu tür korumacı nitelikteki engelleri büyük ölçüde yürürlükten kaldırmış ve daha liberal bir anlayışa yönelmişlerdir. Buda, dünya genelinde oynanan futbolun giderek benzer hale gelmesine kaynaklık etmiştir (Çakmak ve ark., 2017).

Yabancı futbolcuların hukuki statüsü, başta UEFA ve FIFA kuralları olmak üzere çeşitli uluslararası belgelerde ve iç hukuk kurallarında düzenlenmiştir. Fakat bu düzenlemelerde ulusal futbol federasyonlarının yabancı oyuncu sayısını belirleme yetkilerine açık bir sınır konulmamıştır. Hal böyle olunca da Türk futbol takımlarındaki yabancı futbolcu sayısı, tıpkı birçok ülke federasyonu tarafından da yapıldığı gibi, Türkiye Futbol Federasyonu tarafından kontenjan sınırlamasına tabi tutulmuştur (Can, 2014).

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın evrenini, 2012-2018 yılları arasındaki toplam 6 futbol sezonunda Türkiye Futbol Süper Liginde yer almış, ligdeki başarı durumlarına göre Avrupa kupalarına katılmış Akhisarspor, Başakşehir, Beşiktaş, Bursaspor, Fenerbahçe, Galatasaray, K. Karabükspor, Konyaspor, Osmanlıspor, Trabzonspor takımların ve bir alt lige düşmüş Adanaspor, Antalyaspor, Balıkesirspor, Başakşehirspor, Ç.Rizespor, Elazığspor, Eskişehirspor, Gaziantepspor, Gençlerbirliği, Kayseri Erciyesspor, K. Karabükspor,

Kayserispor, Mersin İdman Yurdu, Orduspor, Osmanlıspor ve Sivasspor takımların kadrolarında bulunan ve ilgili sezonlarda lisans vizeleri yapılmış profesyonel yabancı futbolcular oluşturmuştur.

Takımlarda yer alan yabancı futbolcularla ilgili seçilmiş olan bazı veriler incelenerek sonuçlar elde edilmiştir. Takımlardaki yabancı futbolcu sayıları belirlenirken, başka takımların kadrolarında kiralık olarak oynayan veya ara transfer döneminde başka takımlara gitmiş olan futbolcular, oynadıkları takımların kadro sayılarına ilave edilmiştir. Sonuçlar, araştırmacılar tarafından örnekleme dâhil edilen süper lig takımlarında oynamış yabancı futbolculara ait bir takım seçilmiş verilerden elde edilmiştir.

Takımlara ve yabancı futbolculara ait istatistiksel bilgilerin elde edilmesinde transfermarkt ve instatscout adlı internet sitelerindeki verilerden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler, yüzdelerle alma tekniği kullanılarak değerlendirilmiş, tablollaştırılmış ve ortaya çıkan sonuçlar yorumlanmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Avrupa Kupalarına Katılan Takımlardaki Yabancı Uyruklu Futbolcuların Oynadıkları Mevkilerin Dağılımı ve Yaş Ortalamaları

Takımlar	Kaleci	Stoper	Sol Bek	Sağ Bek	Ön L.	Merkez Orta Saha	Sağ Ön	Sol Ön	10 No.	Santrafor	Toplam	Yaş Ort.
Akhisarspor	1	2		1	4		2	2		3	15	28,4
Başakşehir		1,8	0,5	0,5		1,5	1,5	1,2	1,2	2,3	10,5	28,4
Beşiktaş	1	4,2	0,8	0,8	1,2	0,8	1,2	0,3	0,6	1,9	12,8	28
Bursaspor	1	2	1,5		1	1			2	3	11,5	27,1
Fenerbahçe	0,5	2,8	0,1	0,1	0,8	1,3	1,1	1,5	0,8	3,3	12,6	28,2
Galatasaray	1,2	2	1,4	1	1,4	0,4	1,2	1,4	1,4	1,2	12,6	28
K.Karabükspor	1	2			1	1		1	1	3	10	27,3
Konyaspor	0,5	1,5	1	1	1	1	0,5	2	1,5	3	13	27,2
Osmanlıspor	1	3	1	1	1	2	3	1		2	15	27,4
Trabzonspor		1,6	0,6	1,3	1,3	0,6		0,3	2	2,6	10,6	27,6
Ortalama	0,7	2,3	0,8	0,7	1,3	1	1	1	1	2,5	12,3	27,7

Avrupa kupalarına katılan takımların yabancı uyruklu futbolcularının mevkilere göre dağılımı incelendiğinde; ortalama 1.2 futbolcu ile Galatasaray en fazla kaleci, ortalama 4.2 futbolcu ile Beşiktaş en fazla stoper, ortalama 1.4 futbolcu ile en fazla sol bek Galatasaray, ortalama 1.3 futbolcu ile en fazla sağ bek Trabzonspor, ortalama 4 futbolcu ile en fazla ön libero Akhisarspor, ortalama 1.5 futbolcu ile en fazla merkez orta saha Başakşehir, ortalama 1.5 futbolcu ile en fazla sağ kanat Başakşehir, ortalama 1.5 futbolcu ile en fazla sol kanat Fenerbahçe, ortalama 1.5 futbolcu ile en fazla 10 numara Konyaspor ve ortalama 3.3 futbolcu ile en fazla santrafor Fenerbahçe oynatmıştır. Tüm takımlar incelendiğinde ise, ortalama 2.5 futbolcu ile santrafor en fazla tercih edilen mevki olurken, ortalama 0.7 futbolcu ile sol bek pozisyonu en az tercih edilen mevki olmuştur.

Futbolcuların yaş ortalamalarına bakıldığında; 28.4 ortalama ile en yaşlı takım Akhisarspor, 27.1 yaş ortalaması ile en genç takım Bursaspor olurken, tüm takımların yaş ortalaması ise 27.7 olmuştur.

Tablo 2: Bir Alt Lige Düşen Takımlardaki Yabancı Uyruklu Futbolcuların Oynadıkları Mevkilerin Dağılımı ve Yaş Ortalamaları

Takımlar	Kaleci	Stoper	Sol Bek	Sağ Bek	Ön Libero	Merkez Orta Saha	Sağ Ön	Sol Ön	10 No.	Santrafor	Toplam	Yaş Ort.
Adanaspor	2	3		1	1			2	1	3	13	27,9
Antalyaspor	2	3	1		2	1	1	1	1	2	14	27,1
Balıkesirspor	1	3			1	2	1	1	2		11	26,4
Başakşehir	1	2		1			3	1	1	2	11	26,4
Ç.Rizespor	1	3	1	1	1	3		1		3	14	24,2
Elazığspor	1	3	1		1	1		1	2	2	12	28,3
Eskişehirspor	1	4			2	2	1		2	6	18	25,2
G.Antepspor	2	2	2	1	3		1	2	5	1	19	27,0
Gençlerbirliği	1	4			3	1	1	1	2	3	16	26,3
K.Erciyesspor		3			2			1	1	3	10	27,2
K.Karabükspor-2	1	2	0,5	0,5	1,5	0,5	1	2,5	1	3	13,5	26,8
Kayserispor		3			2	1	1		2	4	13	26,1
Mersin İ.Y.-2	1,5	2	1		1	2	1	0,5	0,5	3	12,5	26,9
Orduspor	1	3		1		1	1	1		2	10	27,6
Osmanlıspor	1	4	1	1		3	2	2	2	3	19	27,1
Sivasspor	1	2		1	1	1	1	1	2	3	13	28,2
Ortalama	1	2,8	0,5	0,5	1,3	1,2	0,9	1,2	1,6	2,6	13,6	26,7

Bir alt lige düşen takımların yabancı uyruklu futbolcularının mevkilere göre dağılımı incelendiğinde; ortalama 2’şer futbolcu ile G.Antepspor, Antalyaspor ve Adanaspor en fazla kaleci, ortalama 4’er futbolcu ile Gençlerbirliği, Eskişehirspor ve Osmanlıspor en fazla stoper, ortalama 2 futbolcu ile en fazla sol bek G.Antepspor, ortalama 1’er futbolcu ile en fazla sağ bek G.Antepspor, Başakşehir, Sivasspor, Ç.Rizespor, Osmanlıspor, Orduspor ve Adanaspor, ortalama 3’er futbolcu ile en fazla ön libero Gençlerbirliği ve G.Antepspor, ortalama 3’er futbolcu ile en fazla merkez orta saha Ç.Rizespor ve Osmanlıspor, ortalama 3 futbolcu ile en fazla sağ kanat Başakşehir, ortalama 2.5 futbolcu ile en fazla sol kanat K.Karabükspor, ortalama 5 futbolcu ile en fazla 10 numara G.Antepspor ve ortalama 6 futbolcu ile en fazla santrafor Eskişehirspor oynatmıştır. Tüm takımlar incelendiğinde ise, ortalama 2.8 futbolcu ile stoper en fazla tercih edilen mevki olurken, ortalama 0.5’er futbolcu ile sağ bek ve sol bek pozisyonu en az tercih edilen mevki olmuştur.

Futbolcuların yaş ortalamalarına bakıldığında; 28.3 ortalama ile en yaşlı takım Elazığspor, 24.2 yaş ortalaması ile en genç takım Ç.Rizespor olurken, tüm takımların yaş ortalaması ise 26.7 olmuştur.

Tablo 3: Avrupa Kupalarına Katılan Takımlardaki Yabancı Uyruklu Futbolcuların Oynadıkları Maç, Süre, Maç Başı Süre ve Gol Ortalamaları

Takımlar	Maç Ortalaması	Süre Ort./dk	Maç Başı Ort./dk	Gol Ortalaması	Yabancı Oyun. Gol Ortalaması
Akhisarspor	11	936,4	84,6	44	20
Başakşehir	20,8	1413,9	67,8	57	32,7
Beşiktaş	17,8	1407,9	78,7	64,6	38,8
Bursaspor	18,7	1499,7	80,2	46	32
Fenerbahçe	18,5	1329,6	71,7	64,6	47,6
Galatasaray	18,5	1575,1	77,1	65	29,2
K.Karabükspor	18	1370,3	76,1	33	12
Konyaspor	20,4	1413,8	69,4	42	30,5
Osmanlıspor	16	1070,6	66,9	52	39

Trabzonspor	17,1	1491,5	73,1	50	23
Ortalama	17,6	1350,8	74,5	51,8	30,4

Avrupa kupalarına katılan takımların yabancı uyruklu futbolcularının maç ortalamaları incelendiğinde 20.8 maç ortalaması ile Başakşehir' in, süre ortalamasında 1575.1 dakika ortalaması ile Galatasaray' ın, maç başı dakika ortalamalarında 84.6 dakika ile Akhispor' un, atılan tüm gol ortalamasında 65 gol ile Galatasaray'ın ve yabancı oyuncuların attığı gollerin ortalamasında ise 47.6 gol ile Fenerbahçe' nin futbolcuları en yüksek değerlere ulaşmıştır.

Avrupa kupalarına katılan tüm takımların ortalama değerleri ise;17.6 maç ortalaması, 1350.8 dakika süre ortalaması, 74.5 dakika maç başı süre ortalaması, 51.8 takım toplamı gol ortalaması ve 30.4 yabancı futbolcuların gol ortalaması olarak belirlenmiştir.

Tablo 4: Bir Alt Lige Düşen Takımlardaki Yabancı Uyruklu Futbolcuların Oynadıkları Maç, Süre, Maç Başı Süre ve Gol Ortalamaları

Takımlar	Maç Ort.	Süre Ort./dk	Maç Başı Ort/dk	Gol Ort	Yabancı Oyuncu Gol Ortalaması
Adanaspor	22,8	1849,7	80,9	32	25
Antalyaspor	12,7	946	74,4	34	21
Bahçespor	14,9	1091,8	73,2	47	25
Başakşehir	18	1568,2	87,1	43	32
Ç.Rizespor	17,8	1171,4	65,6	44	29
Elazığspor	13,5	1026,3	76	38	5
Eskişehirspor	11,8	841,7	70,8	39	13
G.Antepspor	13,4	966,3	71,7	30	19
Gençlerbirliği	19,1	1372,5	71,5	37	27
K.Erciyesspor	16,9	1175,1	69,5	43	28
K.Karabükspor-2	17,3	1292,6	73,9	32	18,5
Kayserispor	17,6	1326,4	75,3	30	24
Mersin İ.Y.-2	19,2	1458,9	76,1	31	24,5
Orduspor	21,4	1623,1	75,8	35	18
Osmanlıspor	13,8	987,7	71	49	19
Sivasspor	18	1356,4	75,3	34	22
Ortalama	16,7	1253,3	74,2	37,3	21,8

Bir alt lige düşen takımların yabancı uyruklu futbolcularının maç ortalamaları incelendiğinde 22.8 maç ortalaması ile Adanaspor' un, süre ortalamasında 1849.7 dakika ortalaması ile Adanaspor' un, maç başı dakika ortalamalarında 87.1 dakika ile Başakşehir' in, atılan tüm gol ortalamasında 49 gol ile Osmanlıspor' un ve yabancı oyuncuların attığı gollerin ortalamasında ise 32 gol ile Başakşehir' in futbolcuları en yüksek değerlere ulaşmıştır.

Bir alt lige düşen tüm takımların ortalama değerleri ise; 16.7 maç ortalaması, 1253.3 dakika süre ortalaması, 74.2 dakika maç başı süre ortalaması, 37.3 takım toplamı gol ortalaması ve 21.8 yabancı futbolcuların gol ortalaması olarak belirlenmiştir.

Tablo 5: Avrupa Kupalarına Katılan Takımlardaki Yabancı Uyruklu Futbolcuların Geldikleri Kıtalar Ait Ortalamaları

Takımlar	Avrupa	Afrika	G.Amerika	Asya	K.Amerika	Okyanusya	Toplam
Akhisarspor	8	5	2				15
Başakşehir	5,5	2,5	2,5				10,5
Beşiktaş	6,9	1,1	3,7		1,1		12,8
Bursaspor	3,5	2,5	4,5		0,5	0,5	11,5
Fenerbahçe	7	3,1	2,5				12,6
Galatasaray	5,8	3,4	3,2	0,2			12,6
K.Karabükspor	3	6	1				10
Konyaspor	10,5	2,5					13
Osmanlıspor	6	7	1	1			15

Trabzonspor	4,3	3,6	2,6				10,6
Ortalama	6	3,7	2,3	0,1	0,1	0,05	12,3

Avrupa kupalarına katılan takımların yabancı uyruklu futbolcularının Türkiye'ye geldikleri kıtaların ortalama değerleri incelendiğinde; Avrupa'lı 10.5 futbolcu ile Konyaspor' un, Afrika'lı 7 futbolcu ile Osmanlı spor' un, Güney Amerika'lı 4.5 futbolcu ile Bursaspor' un, Asya' lı 0.2 futbolcu ile Galatasaray' ın, Kuzey Amerika'lı 1.1 futbolcu ile Beşiktaş' ın ve Okyanusya'lı 0.05 futbolcu ile Bursaspor' un en yüksek değerlere sahip olduğu belirlenmiştir.

Avrupa kupalarına katılan tüm takımların ortalama değerleri ise; Avrupa'lı 6, Afrika'lı 3.7, Güney Amerika'lı 2.3, Asya'lı 0.1, Kuzey Amerika'lı 0.1 ve Okyanusya'lı 0.05 oyuncu olarak tespit edilirken, Avrupa kıtasından gelmiş olan futbolcular en yüksek değere sahip grubu oluşturmuştur.

Tablo 6: Bir Alt Lige Düşen Takımlardaki Yabancı Uyruklu Futbolcuların Geldikleri Kıtalar Ait Ortalamaları

Takımlar	Avrupa	Afrika	G.Amerika	Asya	Toplam
Adanaspor	2	3	8		13
Antalyaspor	6	6	2		14
Balikesirspor	7	2	2		11
Başakşehir	5	3	3		11
Ç.Rizespor	4	8		2	14
Elazığspor	6	3	3		12
Eskişehirspor	6	7	5		18
G.Antepspor	6	7	6		19
Gençlerbirliği	9	5	2		16
K.Erciyesspor	4	6			10
K.Karabükspor-2	6,5	5,5	1,5		13,5
Kayserispor	6	5	1	1	13
Mersin İ.Y.-2	5	3,5	4		12,5
Orduspor	6	1	3		10
Osmanlıspor	11	6	1	1	19
Sivasspor	4	5	3	1	13
Ortalama	5,8	4,7	2,8	0,3	13,6

Bir alt lige düşen takımların yabancı uyruklu futbolcularının Türkiye'ye geldikleri kıtaların ortalama değerleri incelendiğinde; Avrupa' lı 11 futbolcu ile Osmanlıspor' un, Afrika'lı 8 futbolcu ile Ç. Rizespor' un, Güney Amerika'lı 8 futbolcu ile Adanaspor' un, Asya'lı2 futbolcu ile Ç. Rizespor' un, en yüksek değerlere sahip olduğu belirlenmiştir.

Bir alt lige düşen takımların ortalama değerleri ise; Avrupa' lı5.8, Afrika' lı 4.7, Güney Amerika' lı 2.8, Asya' lı 0.3, oyuncu olarak tespit edilmiştir. Avrupa kıtasından gelmiş olan futbolcular en yüksek değere sahip grubu oluştururken, Kuzey Amerika ve Okyanusya' dan futbolcu alınmamıştır.

Tablo 7: Sezonlar İtibariyle Avrupa Kupalarına Katılan ve Alt Lige Düşen Takımlar

Takımlar/ Sezon	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Adanaspor					Alt Lig	
Akhisarspor						A.Ligi
Antalyaspor		Alt Lig				
Balikesirspor			Alt Lig			
Başakşehir(İBB)	Alt Lig		A.Ligi	A.Ligi	Ş.Ligi	A.Ligi
Beşiktaş	A.Ligi	Ş.Ligi	A.Ligi	Ş.Ligi	Ş.Ligi	A.Ligi
Bursaspor	A.Ligi	A.Ligi				
Ç.Rizespor					Alt Lig	
Elazığspor		Alt Lig				
Eskişehirspor		A.Ligi(Cezalı)		Alt Lig		
Fenerbahçe	Ş.Ligi	Ş.Ligi(Cezalı)	Ş.Ligi	Ş.Ligi	A.Ligi	Ş.Ligi
G.Antepspor					Alt Lig	

Galatasaray	Ş.Ligi	Ş.Ligi	Ş.Ligi	A.Ligi	Ş.Ligi
Gençlerbirliği					Alt Lig
K. Erciyesspor			Alt Lig		
K. Karabükspor		A.Ligi	Alt Lig		Alt Lig
Kayserispor		Alt Lig			
Konyaspor				A.Ligi	A.Ligi
Mersin İ.Y.	Alt Lig			Alt Lig	
Orduspor	Alt Lig				
Osmanlıspor				A.Ligi	Alt Lig
Sivasspor		A.Ligi(Cezalı)		Alt Lig	
Trabzonspor	A.Ligi	A.Ligi	A.Ligi		

Tablo 7’ de sezonlar itibariyle Türkiye adına Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Ligi’ ne katılan, ligin en alttaki üç sırasında kalarak bir alt lige düşen takımların durumları belirtilmiştir. 2013-2014 Futbol sezonunda Şampiyonlar Ligine gitmeyi hak eden ancak daha sonra ceza alan Fenerbahçe’ nin yerine Galatasaray, Avrupa Ligine gitmeyi hak eden Sivasspor ve Eskişehirspor’ un yine ceza almaları nedeniyle Bursaspor ve K. Karabükspor takımları Avrupa Ligine katılmışlardır.

Tartışma ve Sonuç

Oynadıkları sezonlar itibariyle gerek Avrupa kupalarına katılan gerekse bir alt lige düşen takımların kadrolarında bulunan yabancı uyruklu futbolcularının mevkilere göre dağılımı incelendiğinde; Avrupa kupasına katılan takımların ortalama 2.5 oyuncu ile santrfor ve 2.3 oyuncu ile stoper mevkiinde, alt lige düşen takımların ise ortalama 2.8 futbolcu ile stoper ve 2.6 futbolcu ile santrfor mevkiinde en fazla futbolcu bulundurdukları tespit edilmiştir.

Mevkilere göre takım kadrolarında bulunan en az yabancı futbolcu sayısı ise Avrupa kupalarına katılan takımlarda ortalama 0.8 futbolcu ile sol bek ve 0.7 futbolcu ile sağ bek, alt lige düşen takımlarda ise 0.5’ er futbolcu ile sağ bek ve sol bek mevkileri olmuştur.

Takımların en fazla önem verdikleri ve takımın omurgası olarak da tanımlanmış olan stoper, merkez orta saha ve santrfor pozisyonları genel anlamda kilit pozisyonların başında gelen mevkiler olarak kabul görmektedir. En fazla bu mevkilere yabancı oyuncu transfer edilmiş olması bu görüşü desteklerken, oynanmış altı sezonun beşinde gol kralı olan futbolcular Avrupa kupalarına katılan takımların yabancı santrforları olmuş, bunun yanı sıra ligin asist kralları da yine altı sezonun beş sezonunda bu takımların yabancı futbolcuları olmuştur.

Avrupa kupalarına katılan takımların santrafor mevkiine yaptıkları transferlerin bazılarının Avrupa ve dünya futbolunun önemli isimleri olması (Gomis, Gomes, V. Persie, Love, Drogba, Eto’o vb.) nedeniyle isabetli olduğu, takımları adına attıkları gol sayılarının yüksek olduğu ve bu mevkide oynayan futbolculardan iyi verim alındığı söylenebilir.

Alt lige düşen takımlarda santrafor mevkiine yine stoper mevkiinden sonra en fazla yabancı futbolcu transferini gerçekleştirmiştir. Buna karşın bu takımlarda bulunan yabancı santraforların çoğu Avrupa ve dünya futbolunda çok adı geçen futbolcular değillerdir. Sezonlar itibariyle gösterdikleri gol atma performansları oynadıkları takımlarda yeterli olmuş, ancak oynadıkları takımlar başarılı olamayarak bir alt lige düşmüşlerdir.

Buna karşın savunma hattının ortasında oynayan stoper mevki Avrupa kupalarına katılan takımların en fazla yabancı futbolcu transferi yapılan ikinci, alt lige düşen takımlar da ise en fazla transfer yapılan birinci mevki olmuştur. Ancak, yabancı santraforların hemen tüm sezonlarda gol kralı olması, en fazla gol atan ilk beş oyuncunun ağırlıklı olarak yabancı forvetler olması, takımların attıkları toplam gollerin fazlasının yabancı futbolcular tarafından atılması, bu oyuncularla en fazla mücadele etmesi beklenen gerek Avrupa kupasına katılan, gerekse alt lige düşen takımların bu mevki için yeterli seviyedeki oyuncuları transfer edemediklerini ya da bu futbolculardan iyi sportif verim alınmadığını düşündürürken, stoperlerin dışındaki diğer savunma oyuncularının da (ağırlıklı olarak yerli savunma oyuncuları) stoperlere yeteri kadar destek verip vermediği de sorgulanabilir.

Sezonlar ortalamasına göre, Avrupa kupasına katılan takımların genel yaş ortalamaları 27.7 olurken alt lige düşen takımların genel yaş ortalamaları ise 26.7 olmuştur. Örneğin; 2017-2018 futbol sezonunda UEFA'ya bağlı federasyonların liglerindeki yaş ortalamasının incelendiği raporda; 31 Avrupa Ligi arasında şu ana kadar forma giyen oyuncuların yaş ortalamasının en yüksek olduğu lig Süper Lig. 18 takımın 28,6 yaş ortalamasıyla mücadele ettiği Süper Lig'in ardından 28,4 yaş ortalamalı Güney Kıbrıs 1. Ligi ve 27,8 yaş ortalamalı Rusya Premier Ligi en yaşlı liglerdir. Avrupa'nın en genç ligi ise Slovenya PrvaLiga. 24,5 yaş ortalamasıyla sahada yer alan Sloven takımlarını 24,5 yaş ortalamalı Hırvatistan Prva Lig ve 25,1 yaş ortalamalı Hollanda Eredivisie takip ediyor. Yapılan çalışmada Avrupa liglerinin en genç 100 takımı da sıralandı. 5 büyük ligden 15 takımın bulunduğu listede kıtanın en genç takımları StalKamianske (21,6), NAC Breda (21,9) ve Lokomotiva Zagreb (22,3) olurken, hiçbir Süper Lig takımı sıralamaya giremedi (Eurosport, 2017).

Daha genç oyunculara yönelmek daha yüksek maaş ve yüksek transfer ücreti ödenmesine neden olmaktadır. Türkiye'deki kulüplerin çoğunun değişik kişi ve kurumlara fazlaca borçlu oldukları ve bütçelerinin bu tür oyuncuları almak için yeterli olmadığı söylenebilir. O nedenle zaman zaman tanınmış olan oyuncular transfer edilse bile (özellikle Türkiye' de futbolcuların ödedikleri vergilerin de çok düşük olduğu gerçeğiyle) bu futbolcuların genellikle futbol yaşamlarının son yıllarına gelmiş, Avrupa'nın büyük takımlarında kendine yer bulma problemleri yaşayan, Avrupa'nın iyi takımlarındaki misyonları bitmiş ve yaş ortalaması yüksek olan oyuncular olduğu da kabul gören bir gerçektir.

Alman Bild Am Sonntag gazetesi, Eylül 2015 tarihli sayısında Türkiye Süper Ligi'ni Avrupa' nın çöp bidonuna benzeterek Avrupa' nın her atığını Türkiye Süper Ligi' nin aldığı yorumunu yapıyordu (Tokalak, 2015).

Oynadıkları sezonlar itibariyle gerek Avrupa kupalarına katılan gerekse bir alt lige düşen takımların kadrolarında bulunan yabancı uyruklu futbolcularının maç, süre, maç başı süre ve gol ortalamaları incelendiğinde; Avrupa kupalarına katılan takımların 17.6 maç, 1350.8 dakika süre, 74.5 dakika maç başı süre, 51.8 takım toplamı atılan gol ortalaması ve 30.4 yabancı futbolcuların attığı gol ortalaması ile oynadıkları tespit edilmiştir.

Bir alt lige düşen tüm takımların ise; 16.7 maç, 1253.3 dakika süre, 74.2 dakika maç başı süre, 37.3 takım toplamı atılan gol ortalaması ve 21.8 yabancı futbolcuların gol ortalaması ile oynadıkları belirlenmiştir.

Bir sezonda toplam 34 maç ve toplam oynamaları gereken oyun süresinin 3060 dakika olduğu da dikkate alındığında gerek Avrupa kupalarına katılan gerekse bir alt lige düşen takımlarda oynayan yabancı futbolcuların sezonlar ortalaması itibariyle oynadıkları maç ortalamaları ve maçlarda aldıkları ortalama süreler neredeyse sezonun yarısına karşılık gelmektedir.

Takımların transfer dönemlerinde alınan futbolcuların bir kısmının teknik adamlarca aldırılmaması, takımın bünyesinde o sezon yeni görev alacak olan teknik adamdan önce alınmış olan futbolcuların bulunması, çoğu kulüplerin bünyesinde gelişmiş ve sağlıklı bir scout sisteminin olmaması ve transferlerin ağırlıklı olarak menajerler eliyle yürütülmesi, çok sık yapılan teknik adam değişiklikleri, kulüplerin yaşadığı ekonomik problemler nedeniyle kaliteli ve genç oyuncuların alınamaması ve bu nedenle özellikle kariyerlerinin sonuna gelmiş yaşlı futbolcuların yaşadıkları sakatlıkların sıklığı ve futbolcuların geriye dönüş sürecinin uzun sürmesi, futbolcular ve kulüpler arasında yaşanan ekonomik problemler nedeniyle özellikle yabancı futbolcuların zaman zaman maçlarda oynamamaları, takımların oyun sistemlerine uygun transferlerin yapılmaması, yöneticilerin reklam amaçlı olarak şöhretli ama yaşlı futbolcuları yüksek bedellerle transfer etmesi, alınan bu futbolcuların sözleşmelerine sezonda oynaması gereken asgari maç sayısı ve süreler ile ilgili yaptırımların yazılmaması maç ve süre ortalamalarının yeterince iyi olmamasının başlıca nedenleri olarak değerlendirilebilir. Çetin (2013)'in "Yabancı raporu: Çok uluslu Süper Lig." Adlı çalışmasında takımların kadrolarında o dönem bulunan yabancı oyuncu sayısının 159 olduğunu söylemiştir. Örneğin 2017-2018 futbol sezonunda Bursaspor'un profesyonel takım kadrosunda bulunan yabancı futbolculardan birisi olan Emmanuel Badu, toplamda 18 maçta oynamış (12' si 90 dakika, diğer maçlarda sonradan oyuna girmiş ya da erken çıkmış) sezonun geri kalan kısmının büyük bir bölümünü sakatlık nedeniyle oynayamamıştır (Şahin ve ark., 2019).

Yine aynı takımın bir başka yabancı futbolcusu olan Joshua John ise sezonda toplam 8 maçta oynarken hiçbirinde 90 dakika oynayamamış, yine bu futbolcu da sezonun geri kalan kısmının büyük bir bölümünü sakatlık veya futbolcunun takıma transferinden sonra gelen teknik adam tarafından tercih edilmeme nedeniyle oynayamamıştır (Transfermarkt, 2019).

Gerek Avrupa kupalarına katılan gerekse bir alt lige düşen takımların santrfor mevkiinde ve forvet hattında oynayan futbolcuların çoğunun yabancı olduğu düşünüldüğünde takımların attıkları toplam gollerin çoğunun yabancı futbolcular tarafından atılması doğal bir sonuç olarak görülebilir. Bu anlamda da yabancı futbolcuların takımların attıkları gol yükünü sırtlamada başarılı oldukları değerlendirilebilir.

Avrupa kupalarına katılan takımların yabancı uyruklu futbolcularının Türkiye'ye geldikleri kıtaların ortalama değerleri incelendiğinde; 6 futbolcu ile en fazla Avrupa' dan ve 0.05 futbolcu ile en az Okyanusya kıtasından gelen futbolcular olduğu belirlenmiştir.

Bir alt lige düşen takımların yabancı uyruklu futbolcularının Türkiye'ye geldikleri kıtaların ortalama değerleri incelendiğinde; 5.8 futbolcu ile en fazla Avrupa' dan ve 0.3 futbolcu ile en az Asya kıtasından gelen futbolcular olduğu, buna karşın Kuzey Amerika ve Okyanusya' kıtalarından futbolcu alınmadığı belirlenmiştir.

Avrupa kupalarına katılan veya bir alt lige düşen takımların kadrolarında en fazla Avrupa' lı yabancı futbolcuların olduğu tespit edilmiştir. Avrupa kıtasının dünya futbolunun vitrini durumunda olması (en fazla

tanınan takımların ve futbolcuların Avrupa’da olması), kültürel ve coğrafi yakınlık, Avrupa takımlarının ve futbolcularının takibinin diğer kıtalara göre daha kolay olması, bu takımlarda oynayan futbolcularla ilgili bilinmezliklerin daha az olması, kulüpler ve ulusal takımlar düzeyinde Avrupa kupalarında bu kıta takımlarıyla her yıl müsabakalar yapmak, Türk futbolunun bu kıta oyuncuları tarafından daha iyi bilinmesi gibi faktörler buna neden olmuş olabilir.

Örneğin; Dünya genelinde 200’den fazla gurbetçi futbolcuya sahip bulunan federasyonlar arasında, dokuzu Avrupa ülkesi, yine gurbetçi futbolcu sayısı 100 ile 200 arasında olan 20 federasyondan 13’ü de Avrupa ülkesidir (Ekospor, 2017).

2017-2018 sezonu verilerine göre Dünya futboluna en çok futbolcu ihracatı yapan ilk 8 ülkeden 6’sı (8-Almanya, 7-Hırvatistan, 6-İspanya, 5-İngiltere, 4-Sırbistan ve 2-Fransa) Avrupa ülkeleri olmuştur (90 min, 2018). Yine “Dünya liglerinde en çok nereli futbolcular var” sorusunun cevabına baktığımızda, ilk 25 sırada 16 Avrupa, 5 Afrika ve 4 Güney Amerika kıtasında yer alan ülkelerin futbolcularının olduğu görülmektedir (Cnntürk, 2017). Ligde, Avrupa’ lı futbolculardan sonra sayıca en fazla bulunan futbolcular Afrikalı’ lardır. Ancak bu oyuncularında büyük bir kısmı yine Avrupa’ daki takımlarda oynayıp transfer edilen futbolculardır. Afrika’ lı futbolcuların genç yaşlarında Avrupa takımlarına transfer olmaları, Avrupa’ lı oyuncular için öne sürülen transfer gerekçelerinin bu oyuncular için de söylenmesini destekleyebilir. Direk olarak Afrika’dan alınan futbolcuların oranı Avrupa’ da ki takımlardan transfer edilen Afrikalı’ lara göre daha azdır. Buna neden olarak kıtanın uzaklığı, bu kıta liglerinde oynayan futbolcularının iyi izlenmemesi gibi nedenler söylenebilir.

Güney Amerika’dan transfer edilen futbolcular ise ligde 3. Sırada yer almaktadır. Yine coğrafi ve kültürel uzaklık, özellikle genç ve yetenekli futbolcuların maliyetinin yüksek olması, bu futbolcuların öncelikli olarak Avrupa (Örneğin; özellikle genç Brezilya’lı futbolcuların en çok Portekiz’i tercih etmeleri) ve diğer Güney Amerika kulüplerine (Örneğin; Arjantin’li futbolcuların daha fazla Şili’yi tercih etmeleri) öncelikle transfer olmaları ve bu kulüpleri daha iyi transferler yapabilmek için basamak olarak kullanma düşünceleri, adaptasyon sorunları, coğrafi uzaklık nedeniyle kulüplerin iyi bir scouting sistemini uygulayamaması nedeniyle bu kıtadaki futbolcuların sistemli bir şekilde takip edilememesi sorunları yapılan oyuncu transferlerinin üçüncü tercih olarak kalmasındaki nedenler olarak değerlendirilebilir.

Kuzey Amerika, Okyanusya ve Asya kıtasından yapılmış olan transferlerin kayda değer sayılarda olmaması o kıtaların yine coğrafi uzaklıklarından, dünya futbolundaki gelişmişlik seviyelerinin yeterince iyi olmamasından, dünya ve Türkiye futbol piyasasında tanınmış oyuncu sayılarının yeterli olmamasından kaynaklanmış olabilir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Kulüplerin bünyelerinde yabancı futbolcu transferlerinde daha detaylı bir araştırma yaparak önerilerde bulunabilecek scout birimleri daha işlevsel hale getirilerek transferler bu araştırmalar doğrultusunda yapılabilir.

- Yabancı futbolcu sözleşmelerinin, daha objektif ve takım verimliliğine daha fazla katkıda bulunmaya yönelik, futbolcuların sorumluluklarını artıracak şekilde hazırlanması kulüp menfaatleri doğrultusunda olabilir.
- Yönetici ve özellikle de menajerlerin futbolcu transferlerindeki etkinliğinin azaltılması kulüp menfaatleri doğrultusunda olabilir.
- Yabancı futbolcuların, yerli futbolcular için “REKABET” alanı oluşturması sağlanabilir.
- Zorunluluk varmış gibi tüm yabancı kontenjanının sonuna kadar doldurulması gerekmemelidir.
- Yapılması düşünülen yabancı futbolcu transferleri için ülke futbolunun kalitesi ve seviyesi de dikkate alınarak güncel bir takım seçim kriterleri oluşturulabilir.
- Kulüp mentalitelerinin tüketmekten çok üretmeye dönük olması sağlanabilir.
- Bazı yabancı futbolculardan daha kaliteli yerli futbolcuların takımlarda oynatılması teşvik edilebilir. Kulüp alt yapılarının daha işlevsel ve verimli hale getirilmesi için önlemler alınarak buradan yetişen oyunculara profesyonel düzeyde oynama fırsatları sağlanabilir.

Kaynaklar

- Akşar, T. (2005). Endüstriyel Futbol, İstanbul, Literatür Yayınları.
- Authier, C. (2002). Futbol A.Ş., Çev: Ali Berktaş, 1.Basım, Kitap Yayınevi, İstanbul, s.14-15.
- Berki, O.F. (1966). Devletler Hususi Hukuku Cilt 1, Tabiiyet ve Yabancılar Hukuku. Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara, s.1.
- Çakmak, M.N., İşlek, M.S. & Keskin, U. (2017). Türk Futbol Kültürünün Küreselleşme Kavram ve Süreçleri Bağlamında Değerlendirilmesi, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 19 (33), s.130.
- Can, H. (2014). Avrupa Birliği Vatandaşı Yabancı Futbolcuların Hukuki Statüsü, VI. Sosyal İnsan Hakları Ulusal Sempozyumu, s.270.
- Crossan, W. & Jezdik, M. (2011). A Paper for XIII IASE and III ESEA Conferences on Sports Economics "Import or Buy Local: Comparative Analysis of the Use of Foreign Import Players Versus Developing Home Grown Players in The Czech Basketball League" Being held in Prague, p.14, 17-18, May 2011
- Çetin, C. (2013): Yabancı rapor: Çok uluslu Süper Lig. TFF Tam Saha Dergisi, Kasım-108, 48-53.
- Doğan, M., Doğan, A. & Serbest, M. (2004). Profesyonel Türk Futbolcuların Türkiye 1. Süper Liginde Oynayan Yabancı Uyruklu Futbolcularla İlgili Düşünceleri Üzerine Bir Çalışma. Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6(1), s.32.
- Emir, G. (2018). Türkiye Futbolunda Yabancı Sorunsalı, Panorama KHAS, Yaz 2018, Sayı 28, s.60.
- Erdoğan, İ. (2008). Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine, İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, Sayı 26, Kış-Bahar 2008, s.25.
- Fişne, M. & Bardakçı, S. (2019). “Taraftarların Bakış Açısıyla Türk Futbolunda Yabancı Oyuncu Sınırlamasına Yönelik Bir Araştırma”, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1/1), 2019, s.552-556.
- Kurt, M. & Atayman, V. (2008). Futbolda (Sporda) Küreselleşme Söylemiyle Birlikte Yeni Bir Örgütlenme Arayışının Düşündürdükleri. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 26, s. 399.
- Moore, G. (1997). “Soccer Skills and Tactics, Regent Publishing Services”, London, p.10.
- Şahin, S., Doğan, M. & Doğan, A. (2019). 2013-2018 Sezonlarında Türkiye Futbol Süper Liginde Oynayan Yabancı Uyruklu Futbolculara Yönelik Bir Çalışma, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 13, Sayı 3.

- Şar, F. (2007). “Yabancı Oyuncu Sınırlamasının Türkiye ve AB Hukuku Açılılarından İncelenmesi”, Spor Hukuku Tezleri, Kadir Has Üniversitesi, Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, s.530.
- Şentürk, Ü. (2007). Popüler Bir Kültür Örneği Olarak Futbol, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, C. 31, No. 1, s.38.
- Şepik, Ö. (2007). “Yabancı Sporcuların Türkiye’de Çalışma Düzeni”, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul, s.612.
- Tokalak, İ. (2015). Futbol Dünyasında Soygun Ve Sömürü, Dünyada ve Türkiye’ de Futbolun Gerçek Yüzü, Ataç Yayınları, İstanbul, s.328.
- Uluyol, O. (2014). Süper Lig Futbol Kulüplerinin Finansal Performans Analizi, Journal of Yasar University, 9(34), s.5717.
- www.90min.com, Dünya Futbolunda Bu Yıl En Çok Futbolcu İhracatı Yapan 8 Ülke, 17.05.2018.
- www.cnnturk.com, Dünya Liglerinde En Çok Nereli Futbolcu Var, 10.05.2017.
- www.ekospor.com, Gurbetçi Futbolcular, 10.05.2017.
- www.eurosport.com.tr.Avrupa'nın En Yaşlısı Süper Lig, 20.09.2017.
- www.Sporx.com., “Süper Lig Diğer Liglere Göre Yabancı Kaldı”, 23.08.2017.
- www.transfermarkt.com.tr/joshua-john/profil/spieler/60312.
- Yüce A., Katırcı, H., & Kuzu, C. (2017). Türk Futbolunda Yabancı Futbolcu Sınırlaması ve Türk Futbolcuların Görüşleri, CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12(2), s. 27.

Makale Alıntısı

Şahin, S. & Güler, C. (2020). 2012-2018 Sezonlarında Süper Lig Takımlarının Kadrolarında Bulunan Yabancı Uyrıklı Profesyonel Futbolcuların Verimliliklerinin İncelenmesi [Investigation of the Productivity of Professional Professionals in the Super League Teams in the 2012-2018 Seasons], *Spor Eğitim Dergisi*, 4 (2), 01-13.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.